

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedkyně JUDr. Ludmily Valentové a soudců JUDr. Václava Novotného a JUDr. Lenky Matyášové v právní věci žalobce: **G. S.**, zast. JUDr. Ottem Mrňavým, advokátem se sídlem v Praze, Tachovské nám. 649/3 proti žalovanému **Ministerstvu vnitra**, Nad Štolou 3, Praha 7, o udělení azylu, v řízení o kasační stížnosti žalobce proti rozsudku Městského soudu v Praze ze dne 23. 4. 2004, č. j. 10 Az 2/2004 – 23,

t a k t o :

- I.** Kasační stížnost **se z a m í t á .**
- II.** Žalovanému **se n e p ř i z n á v á** náhrada nákladů řízení o kasační stížnosti.
- III.** Zástupci žalobce JUDr. Ottovi Mrňavému, advokátovi se sídlem v Praze, **se p ř i z n á v á** odměna v celkové výši 1000 Kč a náhrada nákladů 75 Kč, celkem 1075 Kč, které mu budou vyplaceny do 30 dnů od právní moci tohoto rozsudku z účtu Nejvyššího správního soudu.

O d ů v o d n ě n í :

Včas podanou kasační stížností napadl žalobce rozsudek Městského soudu v Praze (dále jen „městský soud“), kterým byla zamítnuta jeho žaloba proti rozhodnutí žalovaného ze dne 29. 11. 2003, č. j. OAM-1989/CU-02-VL04-2001. Tímto rozhodnutím žalovaného nebyl žalobci udělen v České republice azyl z důvodu nesplnění podmínek uvedených v § 12, § 13 odst. 1, 2 a § 14 zákona č. 325/1999 Sb., o azylu a o změně zákona č. 283/1991 Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o azylu“) a současně bylo vysloveno, že se na něj nevztahuje překážka vycestování ve smyslu § 91 téhož zákona.

Proti výše uvedenému rozsudku krajského soudu podal žalobce (dále jen „stěžovatel“) včas kasační stížnost.

Stěžovatel v kasační stížnosti uplatňuje důvody obsažené v ustanovení § 103 odst. 1 písm. a) zákona č. 150/2002 Sb., soudního řádu správního (dále jen „s. ř. s.“). Stěžovatel napadá postup městského soudu a stejně tak i žalovaného spočívající v nesprávném posouzení právní otázky, zda stěžovatel splňuje podmínky pro udělení azylu a zda ve věci stěžovatele mělo být rozhodnuto o vyslovení překážky vycestování. Žalovaný a posléze městský soud tak dle stěžovatele nesprávně posoudili skutkový stav věci. Stěžovatel znovu opakuje, že ekonomické důvody nebyly důvodem k odchodu jeho osoby ze země původu.

Žalovaný špatně vyložil definici uprchlíka (důvody pro udělení azylu) ve smyslu Úmluvy o právním postavení uprchlíků z roku 1951. Správní orgán se vůbec nezabýval tzv. subjektivním aspektem definice uprchlíka ve smyslu Příručky U. k postupům a kritériím pro určování právního postavení uprchlíka, který je obecně používaným výkladovým nástrojem Úmluvy (viz články 41 až 48 Příručky). V pohovoru stěžovatel uváděl, že navštívil K. a když viděl tu hrůzu (vypálený dům a další válečné škody) požádal svou družku, aby mu pomohla s přicestováním do ČR. Tuto skutečnost nestačí v odůvodnění rozhodnutí konstatovat, je povinností správního orgánu ji prozkoumat jako jeden z důvodů i důkazů. Subjektivní aspekt, tedy přítomnost strachu v mysli stěžovatele, je podle U. dokonce tím hlavním hlediskem pro určování právního postavení uprchlíka. Správní orgán měl tuto skutečnost prověřit (v případě návrativších se Albánců do K. měl správní orgán dokonce přesně zjištěn stav obydlí těchto osob a dodnes úzce spolupracuje s organizací Člověk v tísni, která v K. působí). Mohl se opřít o zprávu psychologa, měl se zeptat na další dopad této stresující události na psychiku stěžovatele. Neudělal nic, prostě konstatoval má slova. Soud se bohužel s tímto nedostatkem nijak nevypořádal. Pokud by tak správní orgán učinil, azyl by mi musel udělit.

K porušení ustanovení § 91 zákona o azylu stěžovatel namítá, že odůvodnění žalovaného týkající se jeho rodinného života v ČR spočívající v tom, že rodinné vazby není třeba zohlednit, protože je stěžovatel předkládá účelově s cílem vyhnout se správnímu vyhoštění je naprosto zdrcujícím důkazem toho, že správní orgán stále nechápe otázku dodržování závazků ČR z mezinárodního práva. Závazek ochrany rodinného a soukromého života je nutno probíhat vždy dodržet a vždy posoudit (článek 2 Ústavy ČR a článek 10 Ústavy ČR) a státní úředník správního orgánu MV se přece nemůže rozhodovat, že vazby rodinného života neposoudí. To opravdu, ale opravdu nejde. Nic na tom nemění skutečnost, že sám stěžovatel existenci překážek vycestování nenamítal, jal uvádí soud v závěru svého odůvodnění zamítnutí žaloby. Česká republika musí dodržet závazek z mezinárodního práva vždy a ne jen v případě, že se jednotlivce dovolává jeho ochrany. Dovedeno ad absurdum by tak stát mohl cizince podrobit mučení a zabití, protože ten by při neznalosti jazyka a práva dotčeného státu jen ztěžil namítal porušení článku 3 Úmluvy proti mučení nebo relevantního článku Evropské úmluvy z roku 1950. Zde žalovaný a městský velmi pochybili. Stěžovatel přitom od samého začátku správního řízení o udělení azylu poukazoval na skutečnost, že v ČR žije jeho syn, jehož rodný list přiložil.

Odkazuje na judikaturu Evropského soudu pro lidská práva, která obsahuje řadu rozhodnutí, kdy se Soud vyslovil ve prospěch stěžovatele cizí státní příslušnosti, který pobýval se svými rodinnými příslušníky v dotčeném státě usilujícím o jeho vyhoštění. Evropský soud pro lidská práva musí v každém případě vážit individuální zájmy jednotlivce na výkonu práva rodinného a soukromého života a legitimní zájmy státu na vyhoštění cizince. Tíha dokazování tak v otázce vyhoštění ve velké míře leží na bedrech státu. Důvody pro vyhoštění usazeného

cizího státního příslušníka s rodinnými vazbami ze státního území mohou být legitimovány řadou cílů. V rozhodnutí o stížnosti pana B. proti Francii Evropský soud pro lidská uceleně práva formuloval souhrn okolností významných pro posouzení nezbytnosti vyhoštění cizince, (dokonce cizince s polehčující okolností spáchání trestného činu) takového, který se dopustil trestného činu ale má rodinné nebo soukromé vazby v hostitelské zemi. V rozhodnutí o vyhoštění cizince by se proto mělo přihlížet k povaze a závažnosti trestného činu stěžovatele, délce pobytu stěžovatele v hostitelské zemi, době, která uplynula od spáchání trestného činu a chování stěžovatele v době po spáchání trestného činu, k národnostem různých osob, kterých by se vyhoštění stěžovatele dotklo, k okolnostem rodinné situace stěžovatele jako je např. délka manželství a další faktory, které vypovídají o skutečném rodinném životě páru, ke skutečnosti, zda věděla manželka stěžovatele v době vzniku rodinného života o tom, že stěžovatel spáchal trestný čin, k tomu, zda se z manželství (vztahu) narodily děti. Pokud ano, tak jaký je jejich věk, vážnost problémů, kterým by byli manžel nebo manželky (i příslušníci) stěžovatele vystaveni v případě realizace rodinného a soukromého života v zemi původu stěžovatele.

Poslední námitka stěžovatele se týká jazyka používaného soudem. Stěžovatel uvádí, že česky rozumí omezeně a často vůbec nerozumí tomu, co která sdělení soudu znamenají. Stěžovatel dále zmiňuje náležitosti žaloby, zmiňuje případy, kdy soudy vyzývají žalobce - žadatele o udělení azylu, aby ve stanovené lhůtě podanou žalobu (popř. její část) či doplnění žaloby učiněné v mateřském jazyce přeložil do jazyka českého a předložili soudu. Tento požadavek krajských soudů, aby účastníci řízení činili podání pouze v jazyce českém, považuje stěžovatel za neoprávněný a v rozporu s čl. 37 odst. 3 a 4 Listiny, s ustanovením § 36 odst. 1 s. ř. s. a s ust. § 18 o. s. ř. Odkazuje na zásadu rovnosti účastníků, jejíž specifickým projevem a současně zvláštní procedurální zárukou řádného řízení je právo používat v právním řízení tlumočnicka, které čl. 37 odst. 4 Listiny charakterizuje jako právo na tlumočnicka v případě, že někdo prohlásí, že neovládá jazyk, jímž se vede jednání. Výrazem rovnosti účastníků je i jejich právo jednat před soudem ve své mateřštině, zajištění možnosti činit podání soudu v mateřském jazyce účastníka a rovněž mateřštiny požívat při jednání. Důležité je, že ustanovení § 18 odst. 2 hovoří o ustanovení tlumočnicka od okamžiku zahájení „řízení“ (zahájeném podáním žaloby), nikoli až od okamžiku nařízeného jednání k projednání věci, k němuž dochází z určitým časovým odstupem od zahájení řízení a předchází mu korespondence mezi soudem a účastníkem (zda chce žadatel o udělení azylu nařídit jednání zaslání vyjádření žalovaného k žalobě; seznámení se soudci, kteří budou věc rozhodovat, k vyjádření případné námítky z podjatosti apod.). Soud tak musí zkoumat potřebu ustanovení tlumočnicka již od okamžiku, kdy mu dojde žaloba cizince-žadatele o udělení azylu v jiném než českém jazyce a kdy dojde k zahájení řízení a rovněž tak po celou dobu řízení. A v případě, že soudu dojde podání v jiném než českém jazyce, měl by podniknout kroky ke zjištění, zda žalobce není skutečně schopen v českém jazyce komunikovat. Komunikace mezi soudem a žalobcem-žadatelem o udělení azylu, by pak ze strany soudu měla probíhat v mateřském jazyce žalobce. Pokud jsou žalobci-žadatelé o udělení azylu tak důležité písemnosti, jako žádost o sdělení, zda žalobce souhlasí s tím, aby soud rozhodl o žalobě bez jednání, vrácení podání vyhotovené v rodném jazyce žadatele s výzvou o její přeložení do českého jazyka ve stanovené lhůtě, vyjádření žalovaného k žalobě a k podání repliky, informování žalobce o možnosti podat námitku podjatosti soudce, a dokonce i vyrozumění o samotném nařízení jednání a dotaz, zda žalobce pro případ nařízení jednání vyžaduje tlumočnicka, doručovány v českém jazyce, a jejichž obsahu žalobce nerozumí, je tak jeho procesní postavení v řízení oproti žalovanému ministerstvu vnitra značně zeslabeno. Krajský soud rozhodně svým postupem (kterým odmítá přijímat žalobcova podání v mateřštině a kdy mu také svoje podání doručuje v českém jazyce, který dotýčný cizinec

neovládá) neposkytuje žalobci stejné možnosti k uplatnění jeho práv ve srovnání s žalovaným Ministerstvem vnitra ČR a dostává se tak do rozporu s § 36 odst. 1 s. ř. s. Takový postup lze považovat rovněž za porušení rovnosti postavení účastníků řízení ve smyslu téhož ustanovení. Není rovněž zřejmé, které ustanovení s. ř. s. nebo o. s. ř. umožňuje krajskému soudu nepřihlížet k podání učiněnému v mateřštině při rozhodování o žalobě. Stěžovatel se domnívá, že nepřihlíží-li krajský soud k takovému podání v průběhu řízení, pak je takový postup v příkrém rozporu se zákonem garantovaným právem na soudní přezkum rozhodnutí správního orgánu. Požadavek, aby si žadatelé o udělení azylu na vlastní náklady nechávali překládat do českého jazyka veškerá podání ke krajským soudům, považuje stěžovatel za problematický i vzhledem k majetkovým poměrům těchto osob.

Navrhuje napadený rozsudek městského soudu zrušit a věc vrátit k dalšímu řízení a současně žádá o přiznání odkladného účinku podané kasační stížnosti.

Žalovaný se ke kasační stížnosti vyjádřil dne 18. 7. 2005. Popírá oprávněnost podané kasační stížnosti, neboť se domnívá, že jak jeho rozhodnutí ve věci azylu ve všech částech výroku, tak i rozsudek městského soudu byly vydány v souladu s právními předpisy. Správní orgán i ve věci řízení o podané kasační stížnosti plně odkazuje na správní spis, zejména na vlastní podání a výpovědi stěžovatele učiněná ve správním řízení. S rozsudkem soudu plně souhlasí. Stěžovatel dle žalovaného nebyl vystaven pronásledování ve smyslu § 12 zákona o azylu. Mezinárodní ochrana formou azylu má subsidiární charakter, nastupuje tedy až poté, co žadatel o azyl využije prostředky poskytnuté mu právním řádem země původu a ochrana ze strany státních organů vlasti je mu odepřena, případně je neúčinná. To se však v případě stěžovatele nestalo, neboť z vlasti odešel kvůli ekonomickým problémům. Žalovaný nezjistil v případě jmenovaného ani naplnění žádné z taxativně vymezených podmínek vyslovení překážky vycestování podle 91 zákona o azylu. Co se týče námitky, že stěžovatel nerozuměl řízení před soudem, protože neumí česky, správní orgán odkazuje na rozsudek Nejvyššího správního soudu č. j. 3 Azs 26/2003, z něhož vyplývá, že pokud soud nenařídí jednání před soudem, není povinen ustanovit žalobci tlumočníka pro jeho jednání před soudem. Správní orgán se ztotožňuje s odůvodněním rozsudku soudu.

Žalovaný považuje kasační stížnost za nedůvodnou, stejně tak návrh na přiznání odkladného účinku kasační stížnosti a proto navrhuje, aby Nejvyšší správní soud v Brně kasační stížnost zamítl.

Nejvyšší správní soud přezkoumal napadené rozhodnutí v souladu s ust. § 109 s. ř. s., a dospěl k závěru, že kasační stížnost není důvodná.

Nejvyšší správní soud nejprve vážil nezbytnost rozhodnutí o žádosti o odkladný účinek kasační stížnosti. Dospěl k závěru, že o ní není třeba rozhodovat tam, kde je o kasační stížnosti rozhodováno přednostně. Navíc je žadatel chráněn před důsledky rozsudku krajského soudu režimem pobytu za účelem strpění podle § 78b odst. 1, 2 zákona o azylu (cizinec má nárok na udělení víza za účelem strpění pobytu mj., pokud žádost doloží dokladem o podání kasační stížnosti proti rozhodnutí soudu o žalobě proti rozhodnutí ministerstva ve věci azylu a návrhu na přiznání odkladného účinku - takové vízum opravňuje cizince k pobytu na území po dobu platnosti víza, která je 365 dnů; na žádost cizince odbor cizinecké a pohraniční policie platnost víza prodlouží, a to i opakovaně) – ze zákona platnost uvedeného víza zaniká právní mocí rozhodnutí o kasační stížnosti. Pozitivní rozhodnutí o žádosti o odkladný účinek by tedy nemělo z hlediska ochrany stěžovatele žádný význam, negativní by před rozhodnutím o kasační stížnosti bránilo řádnému soudnímu řízení. Při rozhodnutí o kasační stížnosti pak je

rozhodnutí o odkladném účinku nadbytečné, neboť obecně může přiznání odkladného účinku kasační stížnosti přinést ochranu jen do doby rozhodnutí o této stížnosti.

Ze správního spisu žalovaného Nejvyšší správní soud zjistil, že dne 14. 5. 2001 podal stěžovatel žádost o azyl, ve které uvedl, že pochází z bývalé J., konkrétně z K. a má albánskou národnost. Bratři a matka žijí v Německu, na území K. nežijí žádní příbuzní. V Praze má stěžovatel snoubenku a syna. Dále uvedl, že ve vlasti nebyl členem žádné politické strany a nikdy proti němu nebylo vedeno trestní stíhání. O azyl požádal, protože v K. nemá rodinu a bydlení a rád by zůstal v ČR se svou družkou a synem. V pohovoru konaném na žádost stěžovatele v jazyce českém dne 16. 9. 2002 stěžovatel doplnil, že rodinný dům v Kosovu byl spálen. Poté jeho bratr obdržel pomoc od mezinárodních jednotek K. a dům opravil a následně prodal. Na území ČR je od roku 1992. Pět let byl vězněn za krádež, pak odjel na 2 měsíce do SRN k matce. Přes rok pobýval v Itálii na stavbách, kde pracoval. Navštívil K. a požádal družku, aby mu poslala pozvání do ČR. V ČR zůstal na základě víza platného 2 měsíce, poté nelegálně. Protože obdržel správní vyhoštění se zákazem pobytu v ČR do roku 2004, podal žádost o azyl.

Žalovaný na základě provedeného správního řízení vydal dne 29. 11. 2003 rozhodnutí, kterým dle ustanovení § 12, § 13 odst. 1, 2 a § 14 zákona o azylu neudělil stěžovateli azyl. Současně vyslovil, že se na stěžovatele nevztahuje překážka vycestování ve smyslu § 91 zákona o azylu. Předmětné rozhodnutí napadl stěžovatel žalobou. V této se domáhal zrušení rozhodnutí a vrácení žalovanému k dalšímu řízení pro nesprávné posouzení důvodů opuštění vlasti a důvodů podání žádosti o azyl. Stěžovatel taktéž namítal, že v ČR založil rodinu a cítí povinnost se o tuto starat. Městský soud přezkoumal napadené rozhodnutí a dospěl k závěru, že stěžovatel nesplňuje podmínky pro udělení azylu podle ust. § 12, § 13 odst. 1, 2 a § 14 zákona o azylu. Soud taktéž neshledal naplněná podmínky pro udělení azylu humanitárního či překážky vycestování.

Rozsudek napadl stěžovatel včas kasační stížností.

Kasační stížnosti podává stěžovatel ve smyslu ustanovení § 103 odst. 1 písm. a) s. ř. s., když má za to, že soud nesprávně posoudil naplnění podmínek pro udělení azylu dle ustanovení § 12 zákona o azylu.

Tuto námitku nepovažuje Nejvyšší správní soud za opodstatněnou.

K tvrzené nezákonnosti podle § 103 odst. 1 písm. a) s. ř. s. konstatuje Nejvyšší správní soud, že tato spočívá buď v tom, že na správně zjištěný skutkový stav je aplikována nesprávná právní věta, popř. je sice aplikována správná právní věta, ale tato je nesprávně vyložena. Vztah mezi skutkovým zjištěním a právním posouzením lze charakterizovat tak, že jde o aplikaci právní normy na konkrétní případ nebo situaci.

Podle ust. § 12 zákona o azylu se azyl cizinci udělí, bude-li v řízení o udělení azylu zjištěno, že cizinec a) je pronásledován za uplatňování politických práv a svobod nebo b) má odůvodněný strach z pronásledování z důvodů rasy, náboženství, národnosti, příslušnosti k určité skupině nebo pro zastávání určitých politických názorů ve státě, jehož občanství má, nebo, v případě, že je osobou bez státního občanství, ve státě jeho posledního trvalého bydliště.

Z předloženého spisového materiálu je zřejmé, že stěžovatel v průběhu správního řízení neuvedl žádné skutečnosti, které by byly podřaditelné pod důvody pro udělení azylu podle ust. § 12 zákona o azylu. Nepříznivá ekonomická situace v zemi původu, kdy stěžovatel uvedl, že jeho rodný dům byl spálen a on se nemá kde vrátit, není sama o sobě důvodem pro udělení azylu. Již žalovaný se ve svém rozhodnutí podrobně zabýval hospodářskou situací v K. a jak vyplývá z doložených informací o zemi původu, situace se v poválečném K. významně zlepšila a většina uprchlíků se do své vlasti vrátila. Bezpečnostní situace v K. byla hodnocena jako stabilizovaná. Přetrvávající ekonomické potíže postihují ve větší či menší míře obyvatelstvo jako celek. Žalovaný s ohledem na informace získané v průběhu azylového řízení, po vyhodnocení příčin ekonomických problémů ve vlasti stěžovatele v odůvodnění rozhodnutí konstatoval, že jeho ekonomické potíže nebyly způsobeny pronásledováním jeho osoby z důvodů rasy, náboženství, příslušnosti k určité sociální skupině či pro jeho politické přesvědčení. S tímto závěrem žalovaného se Nejvyšší správní soud plně ztotožňuje.

Jako důvod žádosti o azyl stěžovatel taktéž uváděl, že má v ČR družku a syna, o kterého se chce starat. Žalovaný, ačkoliv v odůvodnění rozhodnutí použil formulaci, že „není nutno vazby účastníka řízení vytvořené na území ČR v rozhodnutí zohlednit“ (proti čemuž stěžovatel v kasační stížnosti brojí), osobní situaci a rodinné vazby stěžovatele posuzoval, když uvedl, že zohlednil i ustanovení čl. 8 Evropské Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod, podle kterého má každý právo na respektování svého rodinného a soukromého života a zdůraznil, že při řešení uvedených problémů stěžovatel mohl využít zákona č. 326/1999 o pobytu cizinců na území ČR. Současně označil žádost o azyl s ohledem na obdržené rozhodnutí o vyhoštění za účelově podanou. Z odůvodnění žalovaného je patrné, že se v potřebné míře zabýval taktéž tím, zda jím uvedené důvody jsou dostačující k udělení azylu humanitárního dle ustanovení § 14 zákona o azylu, přičemž podmínky pro jeho udělení neshledal.

S hodnocením žalovaného se v rozsudku ztotožnil taktéž městský soud. Ani Nejvyšší správní soud neshledává důvody, pro které by se měl od shora uvedených závěrů odklonit. Obdobné závěry ohledně udělení azylu opřených o skutečnost, že žadatele o azyl pojí s ČR rodinné vazby a že předtím v ČR delší dobu žil, zaujal Nejvyšší správní soud již ve vícero svých rozhodnutích. V rozsudku ze dne 16. 2. 2005, č. j. 4 Azs 333/2004 - 69, Nejvyšší správní soud uvedl, že potřeba další legalizace pobytu žadatele o udělení azylu, který na území České republiky pobýval legálně od roku 1989 do 1997, není zákonným důvodem pro udělení azylu a že snaha po legalizaci pobytu z důvodu společného soužití se snoubenkou, která má desetiletou dceru, je sice důvodem pochopitelným, avšak nikoliv natolik závažným a naléhavým, aby bez přistoupení dalších okolností zvláštního zřetele hodných mohl být vnímán jako výjimečný, tedy zvláštního zřetele hodný ve smyslu § 14 zákona o azylu. V rozsudku Nejvyššího správního soudu ze dne 8. 4. 2004, č. j. 4 Azs 47/2004 - 60, se uvádí, že snaha po legalizaci pobytu z důvodu společného soužití s manželem žijícím na území České republiky (občanem V., který však o azyl nepožádal) je sice důvodem pochopitelným, avšak nikoliv natolik závažným a naléhavým, aby bez přistoupení dalších okolností zvláštního zřetele hodných mohl být vnímán jako výjimečný, tedy zvláštního zřetele hodný ve smyslu § 14 zákona o azylu. Podobné právní názory lze nalézt i v rozsudcích Nejvyššího správního soudu ze dne 21. 1. 2004, č. j. 4 Azs 47/2003 - 52, ze dne 24. 9. 2003, č. j. 7 Azs 3/2003 - 36, a ze dne 17. 9. 2003, č. j. 4 Azs 6/2003 - 55.

Český právní řád na případy úpravy pobytu cizinců v ČR pamatuje jinou právní úpravou než zákonem o azylu, a to zejména zákonem č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území České republiky a o změně některých zákonů. Poskytnutí azylu je zcela specifickým

důvodem pobytu cizinců na území České republiky a nelze je zaměňovat s jinými legálními formami pobytu cizinců na území České republiky, tak jak jsou upraveny např. v zákoně č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území České republiky.

V této souvislosti odkazuje Nejvyšší správní soud též na usnesení Ústavního soudu ze dne 15. března 2004 č. IV. ÚS 12/04, ve kterém vymezil Ústavní soud institut azylu následovně: „Azyl je výjimečný institut konstruovaný za účelem poskytnutí ochrany tomu, kdo z důvodů v zákoně stanovených pocituje oprávněnou obavu z pronásledování ve státě, jehož je občanem. Azyl jako právní institut není (a nikdy nebyl) univerzálním nástrojem pro poskytnutí ochrany před bezprávím, jakkoli surovým, hrubým a těžce postihujícím jednotlivce nebo celé skupiny obyvatel. Důvody pro poskytnutí azylu jsou zákonem vymezeny poměrně úzce a nepokrývají celou škálu porušení lidských práv a svobod, která jsou jak v mezinárodním, tak ve vnitrostátním kontextu uznávána. Institut azylu je aplikovatelný v omezeném rozsahu, a to pouze pro pronásledování ze zákonem uznaných důvodů, kdy je tímto institutem chráněna toliko nejvlastnější existence lidské bytosti a práva a svobody s ní spojené, třebaže i další případy vážného porušování ostatních lidských práv jsou natolik závažné, že by na ně taktéž bylo možno nahlížet jako na pronásledování. Proto např. porušování hospodářských, sociálních a kulturních práv, jejichž požívání je do značné míry závislé na stupni ekonomické vyspělosti příslušné země, nečiní z dané osoby uprchlíka ve smyslu Úmluvy o právním postavení uprchlíků z roku 1951, kterou je Česká republika vázána, a není tedy ani důvodem pro udělení azylu podle ustanovení § 12 azylového zákona, byť by životní podmínky v dané zemi byly sebevíc tíživé, ledaže by ekonomická opatření mající nepříznivý dopad na životní úroveň příslušné osoby byla skrytě namířena proti určité národnostní, rasové nebo politické skupině; zde by pak podle okolností případu přicházelo v úvahu naplnění podmínek pro udělení azylu.“

S ohledem na výše uvedené pak Nejvyšší správní soud nemohl shledat oprávněnou výtku stěžovatele směřující proti právnímu hodnocení věci ze strany žalovaného, který dle názoru stěžovatele nerespektoval závazek ochrany rodinného a soukromého života, když neposoudil rodinné vazby stěžovatele. Jak již bylo uvedeno výše, žalovaný osobní situaci stěžovatele posuzoval a došel k závěru, že stěžovatel podmínky pro udělení azylu nespĺňuje.

Námítku nerespektování ochrany rodinného a soukromého života vznáší stěžovatel taktéž ve vztahu k posouzení překážky vycestování dle ustanovení § 91 zákona o azylu. Činí tak poprvé až v kasační stížnosti. Nejvyšší správní soud proto k této námitce s ohledem na ustanovení § 109 odst. 4 s. ř. s. přihlížet nemohl.

Obdobně nemohl Nejvyšší správní soud přihlídnout k námitce stěžovatele kritizující postup žalovaného, který špatně vyložil definice uprchlíka ve smyslu Úmluvy o právním postavení uprchlíků z roku 1951, když se vůbec nezabýval subjektivním aspektem této definice, neboť tato nebyla v průběhu celého správního ani soudního řízení zmíněna a tvoří z tohoto pohledu novum ve smyslu § 109 odst. 4 s. ř. s.

Nejvyšší správní soud nad rámec potřebného odůvodnění je nucen na tomto místě zdůraznit, že smyslem legislativního zahrnutí překážky vycestování do českého zákona o azylu bylo zakotvit do českého azylového práva tzv. zásadu non-refoulement, tedy zásadu zabezpečující, že uprchlík nebude, ani pokud mu z různých důvodů nebude udělen azyl, vydán do země, kde by byl zásadním způsobem objektivně ohrožen na životě, svobodě či tělesné integritě. Z takových důvodů však stěžovatel naplnění překážky vycestování

nedovolával. Překážka vycestování nemůže být prostředkem k obcházení institutů zákona o pobytu cizinců.

Námítka nesprávného výkladu pojmu uprchlíka by byla irelevantní pouze v případě, že by stěžovatel byl uprchlíkem ve smyslu Úmluvy o právním postavení uprchlíků z roku 1951 a k ní se vázícího Protokolu týkajícího se právního postavení uprchlíků z roku 1967, jež byly publikovány pod č. 208/1993 Sb. Podle čl. 1 písm. a odst. 2 Ž. ú. je za uprchlíka možno považovat osobu, která „se nachází mimo svou vlast a má oprávněné obavy před pronásledováním z důvodů rasových, náboženských nebo národnostních nebo z důvodu příslušnosti k určitým společenským vrstvám nebo zastávání určitých politických názorů, nebo je neschopna přijmout, či vzhledem ke shora uvedeným obavám, odmítá ochranu své vlasti“. Nejvyšší správní soud není povolán k tomu, aby posoudil, zda stěžovatel je či není uprchlíkem ve smyslu výše uvedené definice, k takovému úsudku již ostatně zákonem není povolán ani žalovaný. Navíc v daném případě stěžovatel během celého správního a soudního řízení neuvedl nic, co by naznačovalo, že by uprchlíkem mohl být.

Nejvyšší správní soud tak konstatuje, že kasační důvod ve smyslu ustanovení § 103 odst. 1 písm. a) s. ř. s. nebyl naplněn, když neshledal, že by se žalovaný či městský soud nesprávného posouzení důvodů pro podání žádosti o azyl stěžovatele dopustily.

Ačkoliv stěžovatel v kasační stížnosti výslovně uplatňuje pouze kasační důvod ve smyslu ustanovení § 103 odst. 1 písm. a) s. ř. s., dle obsahu jeho kasační stížnosti, za situace, kdy namítá porušení zásady rovnosti v řízení před soudem, je patrné, že kasační stížnost podává taktéž z důvodu obsaženého v ustanovení § 103 odst. 1 písm. d) s. ř. s.

Podle ust. § 103 odst. 1 písm. d) s. ř. s. lze kasační stížnost podat z důvodu tvrzené nepřezkoumatelnosti spočívající v nesrozumitelnosti nebo nedostatku důvodů rozhodnutí, popřípadě jiné vadě řízení před soudem, mohla-li mít taková vada za následek nezákonné rozhodnutí o věci samé.

Stěžovatel v kasační stížnosti uvádí, že česky rozumí omezeně a často vůbec nerozumí tomu, co která sdělení soudu znamenají. Stěžovatel zmínil ty případy, kdy jsou žaloby činěny v mateřském jazyce žalobce coby žadatele o azyl a soudy požadují formou výzvy tyto přeložit do jazyka českého. Stěžovatel taktéž brojí proti postupu soudu, který žalobci-žadateli o udělení azylu důležité písemnosti jako jsou žádost o sdělení, zda žalobce souhlasí s tím, aby soud rozhodl o žalobě bez jednání, vrácení podání vyhotovené v rodném jazyce žadatele s výzvou o její přeložení do českého jazyka ve stanovené lhůtě, vyjádření žalovaného k žalobě a k podání repliky, informování žalobce o možnosti podat námitku podjatosti soudce, a dokonce i vyrozumění o samotném nařízení jednání a dotaz, zda žalobce pro případ nařízení jednání vyžaduje tlumočnicka, doručovány v českém jazyce. Je toho názoru, že takovýto postup staví žalobce do nerovného procesního postavení oproti žalovanému ministerstvu vnitra a je v rozporu se zásadou rovného postavení účastníků a čl. 36 Listiny základních práv a svobod.

Výše uvedená stížná námitka stěžovatele není opodstatněná.

Podle ust. § 36 odst. 1 s. ř. s. mají účastníci v řízení rovné postavení. Soud je povinen poskytnout jim stejné možnosti k uplatnění jejich práv a poskytnout jim poučení o jejich procesních právech a povinnostech v rozsahu nezbytném pro to, aby v řízení neutrpěli újmu.

Podle ust. § 18 odst. 1 zákona č. 99/1963 Sb., občanského soudního řádu, ve znění pozdějších předpisů, (dále jen „o. s. ř.“), který se použije pro řízení ve správním soudnictví přiměřeně ve smyslu § 64 s. ř. s., mají účastníci v občanském soudním řízení rovné postavení. Mají právo jednat před soudem ve své mateřštině. Soud je povinen zajistit jim stejné možnosti k uplatnění jejich práv. Účastníku, jehož mateřštinou je jiný než český jazyk, soud ustanoví tlumočníka, jakmile taková potřeba vyjde v řízení najevo. Totéž platí, jde-li o ustanovení tlumočníka účastníku, s nímž se nelze dorozumět jinak než znakovou řečí.

Výše citovaná ustanovení soudního řádu správního a občanského soudního řádu týkající se procesních práv účastníků řízení, je nutno vyložit tak, že poučení o procesních právech (§ 36 odst. 1 s. ř. s.) je soud povinen poskytnout účastníku v takové době, kdy je toho podle stavu řízení pro něj zapotřebí. O právu jednat ve své mateřštině (§ 18 odst. 1, věta druhá, o. s. ř.) proto soud poučí účastníka tehdy, jestliže v průběhu řízení zjistí, že tento neovládá jazyk, kterým se jednání vede.

Ustanovení tlumočníka není automatickým úkonem soudu v řízení, jehož účastníkem je cizinec. Smyslem tohoto institutu je zajistit cizinci zcela či dostatečně neznalému češtiny srovnatelnou kvalitu komunikace se soudem, jakou by se vyznačovala komunikace soudu s osobami, které český jazyk ovládají. Soud ustanoví tlumočníka účastníku pouze v těch případech, kdy by účastník řízení pro jazykovou bariéru nemohl účinně obhajovat svá práva v řízení před soudem, přičemž potřeba tlumočníka musí být zcela zjevná a musí z řízení vyplynout sama, tedy bez toho, aby soud aktivně zjišťoval, zda jsou naplněny podmínky stanovené v § 18 odst. 2 o. s. ř. V daném případě nebyl naplněn požadavek § 18 odst. 2 o. s. ř., neboť potřeba tlumočníka v řízení najevo nevyšla. Z obsahu spisu není patrné, že by stěžovatel český jazyk neovládal. Naopak v průběhu azylového řízení byl pohovor veden na žádost stěžovatele v českém jazyce. Pokud by stěžovatel český jazyk neovládal, jistě by v takovém případě trval na tom, aby byl pohovor veden v jazyce rodném. Taktéž skutečnost, že stěžovatel v ČR pobývá od roku 1992 tvrzení o neznalosti českého jazyka nepodporuje. Argumentace stěžovatele případy, kdy je podání žadatelů o azyl činěno v jazyce žadatele o azyl a soud tohoto vyzývá k překladu do jazyka českého, je nepřiléhavá, neboť nedopadá na projednávanou věc. Stěžovatel sepsal žalobu stejně jako kasační stížnost v jazyce českém a soud stěžovatele k překladům vyzývat nemusel. Z žádného právního předpisu nelze dovozovat povinnost soudu automaticky zasílat účastníkovi řízení procesní (výzvy, usnesení, atd.) či meritorní rozhodnutí v jiném než v českém jazyce.

Nejvyšší správní soud neshledal v postupu soudu rozpor s čl. 36 Listiny základních práv a svobod, když stěžovateli nebylo upřeno právo se domáhat soudní ochrany a jeho žaloba byla řádně projednána, stěžovatelova procesní práva v daném řízení nedoznala žádné újmy.

Soudní řízení nebylo postiženou vadou, kterou má na mysli ust. § 103 odst. 1 písm. d) s. ř. s., a která by mohla mít vliv na zákonnost předmětného rozhodnutí.

Ze všech shora uvedených důvodů Nejvyšší správní soud dospěl k závěru, že kasační stížnost není důvodná, a proto ji zamítl (§ 110 odst. 1 s. ř. s.).

O nákladech řízení rozhodl Nejvyšší správní soud podle ustanovení § 60 odst. 1 a 7 s. ř. s. Protože úspěšný žalovaný žádné náklady neuplatňoval, resp. mu žádné náklady nad rámec jeho úřední činnosti nevznikly, soud mu nepřiznal náhradu nákladů řízení. Městský soud ustanovil stěžovateli zástupce advokáta podle ust. § 35 odst. 7 s. ř. s. V takovém případě

hotové výdaje a odměnu za zastupování platí stát. Ustanovenému zástupci stěžovatele náleží odměna za 1 úkon (§ 11 odst. 1, písm. b) vyhl. č. 177/1996 Sb.) ve výši 1000 Kč (§ 9 odst. 3, písm. f) § 7 vyhl. č. 177/1996 Sb.) a 75 Kč režijního paušálu (§ 13 odst. 1, 3 vyhl. č. 177/1996 Sb.). Celkem jí náleží odměna ve výši 1075 Kč.

P o u ě n í : Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné (§ 53 odst. 3 s. ř. s.).

V Brně dne 22. září 2006

JUDr. Ludmila Valentová
předsedkyně senátu